

TWEE ZWARTE WOUWEN	7
ZONDER KLEERSCHEUREN	13
ULTIEME TROOST	21
EEN STEENWORP AFSTAND	29
EEN WELGERONDE BOL	35
FLUISTERENDE LIPPEN	41
AANSTALTEN	49
verantwoording van de motto's	55

Wij liggen.

Wij liggen naast elkaar. Ik lig op mijn rug en kijk omhoog. Vermoedelijk geldt voor jou hetzelfde. Aan je ademhaling te horen lig je nog geen halve meter van mij af eveneens op je rug. Hoe zijn wij in deze positie terechtgekomen. Wie heeft de locatie uitgekozen. Wie nam het initiatief. Hoe zetten wij de ligging voort zonder dat ze pijnlijk wordt. Of hoe zetten wij er een punt achter zonder dat het pijnlijk wordt.

Pijnlijkheid is geen catastrofe maar indien zij kan worden vermeden verdient dat aanbeveling. Pijnlijke situaties draag je lang met je mee. Ze handhaven zich tussen jou en de ander zo de afstand beperkt blijft. Wanneer je je ver genoeg verwijderd boet pijnlijkheid op den duur in aan kracht. Je wordt er minder vaak aan herinnerd. Maar dan taant ook de onderlinge gravitatie. Hoe laat je de pijnlijkheid verdampen zonder elkaar te verliezen. Vermijding is zonder meer beter. Maar niet altijd mogelijk.

Wanneer we lopen gaan we ergens naartoe. Althans we bewegen ons voort door de ruimte en hebben tenzij het stikdonker is steeds iets om naar te kijken. Bovendien zijn er altijd obstakels te vermijden of te overwinnen. Sloten of struikgewas. Prikkelraad en blinde muren. Drempels en deuren en rails. Hier en daar een loopgraaf of een slagboom. Je moet je gedeeltelijk richten op de omgeving. Je mag de eventuele weg terug niet vergeten hoe lang en verwarrend hij ook is. Hoe dan ook komt er meestal een moment waarop je een richting moet kiezen. Dat geeft afleiding.

Zitten is heel gebruikelijk voor twee mensen. Zij nemen plaats aan of in de naaste omgeving van een tafel. Veelal hebben zij afgesproken dit te doen. Er is iets te drinken of te eten of er liggen papieren die besproken dienen te worden. Of men kijkt naar wie voorbijlopen. Niemand hoeft zich te vervelen. Het geldt mits de gezeten tijd in redelijke verhouding staat tot wat gezien de te verrichten handelingen normaal is niet als pijnlijk indien een van de twee opstapt.

Je kunt nu eenmaal niet permanent samen ergens blijven zitten. De afscheidsrituelen liggen min of meer vast.

Ik kijk je niet na. Je uit zicht verdwijnen laat ik liever aan mij voorbijgaan. Het is beter als je ineens weg bent. Dan is het duidelijk. Er zijn is goed. Er niet zijn ook. Onbestaanbare tussenvormen niet. Ze wrikken aan de logica en morrelen aan de sloten van de existentie. Dat is ontoelaatbaar en ondraaglijk.

Nu liggen wij hier. Een van ons moet als eerste zijn gaan zitten en heeft zich toen uitgestrekt op de aarde. De ander zal zich rechtstandig of zittend opgelaten hebben gevoeld en heeft zich naar het onvermijdelijke gevoegd. Minder waarschijnlijk is een exact synchrone uitstrekking. Moeheid kan een drijfveer geweest zijn. Of nieuwsgierigheid.

Wat kun je doen als je ligt. Tenzij je gaat vrijen is er weinig afleiding maar kun je vrijen nog liggen noemen. Is vrijen niet eerder een gaan. Hier gaat het om liggen in engere zin. Alleen al om praktische redenen behoort samen liggen niet tot de aanvaarde omgangsvormen. Je kunt niets drinken en geen stukken doornemen. Je bereikt geen bestemming. De blik op de omgeving is beperkt. Veiligheid is een tamelijk stringente voorwaarde. En een goed beligbare bodem. Geen scherpe stenen. Geen zuigende modder. Geen vochtig beton. Geen ijsvloer. Zand of gras of dekens en matras. Indien buiten liever geen neerslag van betekenis.

10

Het enige doel was blijkbaar dit naast elkaar liggen. Zoiets vergt een beslissing die eenmaal genomen onherroepbaar is. Je hebt je blootgegeven. Je kunt niet meer terug op straffe van verlies.

Het kiezen van de locatie is een daad. Je gaat niet terloops ergens liggen. Je denkt hier is het goed. Hier kunnen wij het uithouden. Althans voorlopig. Er is ruimte voor twee. Wij hoeven niet tegen elkaar aan te liggen maar het kan wel. Verschillende opties staan nog open. Een keuze voor een ervan is niet definitief. Maar wie ligt ligt. Daar valt weinig aan te doen.

Nam je je essen boog en je benen pijlen
je koker van schors polyester met nylon coating.
Vulde je leer met wijn en het zuiverste water.
Trok je voor dauwen het woud in om dieren
en dingen hun eigenste namen toe te kennen.

Hoe wist je dat maan maan moest heten.
Hoe spreek je het wild in je strik aan.
Hoe noem je de badende meisjes.
Wat zijn je woorden voor maar en voor dus en voor niet.

Vinding is een vloek die liefde delgt.

Je schuilplaats is voorzien van geen gemakken.
Hier zitten is een werk dat aandacht eist.
Er hoeft maar een takje te breken en alles voor niets.

Je pees popelt van spankracht.

Zij die haar netten spreidt kent geen genade.
Zij die haar benen harst om sneller
toe te kunnen schieten als het knapt.

Uit de onontbeerlijkheid van veiligheid kan afgeleid worden dat wie ligt weerloos is. De liggenden zullen voor elkaar dus geen gevaar vormen. Zij vertrouwen elkaar. Anders lagen zij daar niet samen behoudens gevallen van overmacht. Zij hebben gedacht wij kunnen daar samen liggen zonder dat er iets gebeurt. Wie ligt is doorgaans niet uit op gebeurtenissen. Het liggen is een voorlopig eindpunt. Geen daad maar een toestand. Een kalm interval tussen twee gebeurtenissen in. Het gaan liggen en het weer opstaan of gaan zitten. Of het vrijen natuurlijk. Maar dat doen wij niet.

Toch ontstaat er na verloop van tijd een verwachting. Een interval is nooit permanent. Er moet iets gezegd worden. De situatie vraagt om commentaar. De een zou de hand van de ander in de hare of zijne kunnen nemen. Maar hoe laat je dan weer los zonder dat dat

als verlies wordt ervaren. En hoe zwijg je weer zonder dat daarna steeds aan de stilte iets blijft ontbreken. De situatie is onhoudbaar. Om bestendig te kunnen zijn vraagt zij om een gebeurtenis die haar om zeep helpt.

Wij hadden ons toen niet moeten ontkleden. De omstandigheden leken gunstig maar er kan altijd een nieuwe ijstijd ophanden zijn. De zon kan dermate wreed doorbreken dat verbranding onvermijdelijk is. Ook meenden wij wellicht de aanblik aan te kunnen. Wij hebben echter onze ogen neergeslagen. Bepaalde beelden laten zich eenmaal toegelaten immers niet meer verdrijven.

Wanneer ik mijn ogen opsla zie ik wat boven mij is. Wolken die zich van noordwest naar zuidoost spoeden. Een vlucht kauwtjes. Twee zwarte wouwen die traag steeds hoger zwieren tot ze uit zicht zijn. Een ronkende machine op weg naar verre oorlogsgebieden. Het vlamvend zwaard van Orion. Of is het geen zwaard maar een staf ter ondersteuning. Het pad door de ruimte is lang en afmattend.

Op den duur vraagt het lichaam zelfs op de beligbaarste bodem om verligging. De bloedsomloop stagneert. Ergens in het systeem ontstaat pijn die een teken vormt. Ik moet mij omdraaien. Naar jou toe of van jou af. Elk van beide zou een verstrekkend besluit zijn maar welk is het beste. Jou aankijken is een mogelijk fatale toenadering. Me van jou af draaien maakt het verlangen je aan te kijken ondraaglijk. Het zou een afscheid zijn.

12

Hoe langer ik naast je lig des te sterker mis ik je. We zouden kunnen vrijen maar dat hielp niet. Een van ons zou iets kunnen zeggen maar ook dat verstoorde het liggen. Die opties waren al uitgesloten.

Ik hoor je ademen. Soms zucht je diep. Het is aannemelijk dat je hier nog bent.

Heb je ingecalculeerd dat er altijd iemand kan komen.

Een frisse maar zonnige namiddag in april. Mensen zitten met jassen aan op terrasjes als kon de komst van de zomer door zomers gedrag bespoedigd worden. Hun blikken zijn naar buiten gericht want binnen valt niets te beleven. Buiten evenmin maar dat geeft niet. Een kalende vijftiger zet zijn fiets op slot, betreedt een terras en zoekt een vrij tafeltje, maar alles is bezet. Aan een tafel in een hoek die nog een halfuur zon zal vangen zit een jonge vrouw met een glas witte wijn voor zich in een cahier te schrijven. Zo nu en dan kijkt zij op van haar zinnen om na te denken. Of om nergens aan te denken. In elk geval vergeet zij te drinken. De man loopt naar haar toe en begint een gesprek.

Hij: Goedemiddag. Is deze stoel nog vrij?

Zij: Er zit althans niemand op.

Hij: Hebt u er bezwaar tegen als ik hier plaatsneem?

Zij: Die stoel is niet van mij.

Hij: Ik begrijp dat ik u stoer. Maar ik zit graag naast iemand die schrijft. Laat u zich door mij niet afleiden.

Zij: U stoort mij inderdaad. En ik heb geen enkele behoefte aan gezelschap bij het schrijven. Maar die stoel is vrij.

Hij: Irritatie maakt de lelijkste vrouwen aantrekkelijk.

Zij: Complimenten maken de aantrekkelijkste man irritant.

Hij: Het was niet mijn bedoeling u te complimenteren. Daar bent u niet lelijk genoeg voor. Een mooie vrouw vormt haar eigen compliment.

Zij: Als u er geen bezwaar tegen hebt beschouw ik dit gesprek als mislukt en beëindigd.

15

Zij neemt een flinke slok van haar wijn, schroeft haar vulpen open en kijkt stuurs in haar cahier. Beiden zwijgen. Hij wenkt een ober en bestelt een glas bier, dat na enkele minuten voor hem neergezet wordt. Bedachtzaam drinkt hij het leeg.

Hij: Mislukte gesprekken zijn niet altijd de slechtste. En beëindigde al helemaal niet. Ze doen verlangen naar hervatting. U kunt wel doen alsof u schrijft maar daar komt nu toch niets meer van.

Zij: U bent wel een volhouder. Maar als u zo graag naast een schrijvende vrouw wilt zitten kunt u beter iemand anders gaan lastigvallen. Ik krijg nu inderdaad geen woord meer op papier.

Hij: Ik moet bekennen dat ik gehecht begon te raken aan uw irritatie. Maar nu meen ik waar te nemen dat die gespeeld is. Mag ik vragen wat u schrijft?

Zij: Ik houd een logboek bij van mijn ontmoetingen met opdringerige mannen.

Hij: Dan moet u wel aan uw zoveelste cahier toe zijn.

Zij: Dat klopt. Dank u.

Hij: Mag ik u een glas wijn aanbieden?

Zij: Is dat de enige manier om van u af te komen?

Hij: Daar ziet het wel naar uit.

Zij: Welnu, als er geen andere uitweg is...

Hij roept de ober en bestelt witte wijn en bier.

Zij: Zo, tevreden dat uw inbreuk op mijn privacy gelukt is? Is het uw gewoonte eenzame vrouwen aan te spreken?

Hij: Tot op heden niet. Maar misschien wordt het tijd daar verandering in te brengen. Het bevalt goed. U speelt uw rol van onbenaderbaar mysterie met verve. Schrijven duidt op verlangen naar een ander en de behoefte datzelfde verlangen zo lang mogelijk onbevredigd te laten. Er zijn immers efficiëntere methodes om aan gezelschap te komen.

Zij: Gezelschap is vergankelijker dan verlangen. Desondanks heeft het schrijven mij vandaag gezelschap opgeleverd. Efemeer gezelschap, als het aan mij ligt. Maar laten we drinken.

Zij drinken van wat hun juist wordt voorgezet. Zij klapt haar cahier dicht.

Hij: Drinken is goed. Het maakt spreken overbodig. Ik zit graag naast een vrouw die drinkt. Wie drinkt wil zijn fysieke aanwezigheid bestendigen zonder er woorden aan vuil te maken. Wie samen zwijgend drinken, delen een geheim.

Zij: U bent behoorlijk spraakzaam voor iemand die in stilte

wil drinken. Maar u hebt gelijk, samen drinken scheidt een verbond. Dat u dit ontheiligt door erdoorheen te praten stelt mij gerust. Dit verbond zal niet standhouden. Wij kunnen straks zonder kleeverscheuren afscheid nemen.

Hij: Dat hoop ik niet. Hoe meer kleren er scheuren, in overdachtelijke zin bedoel ik, des te liever is het mij. Wonden leiden tot inzicht. U hebt nog te weinig kwetsuren opgelopen om dat te kunnen begrijpen.

Zij: Of te veel, misschien te veel. Bovendien zijn het niet zozeer de opgelopen wonden die inzicht opleveren, als wel de toegebrachte. U hebt waarschijnlijk nog te weinig leed aangericht om dat te kunnen begrijpen.

Hij: Ik zou u graag onnoemelijk veel leed berokkenen als dat zowel mij als u tot wijsheid voerde. Maar laten wij doordrinken.

Hij bestelt een nieuwe ronde.

Zij: Welk leed had u in gedachten?

Hij: Toenadering gevolgd door verlating bijvoorbeeld. Vertrouwen en bedrog. Maar u mag zelf kiezen. Het is de ontvanger die de diepte van de wond bepaalt. En die vaststelt of er sprake is van onnoemelijkheid.

Zij: Maar het is de toebrenger die het wapen kiest.

Hij: U hebt gelijk. Maar het is altijd hetzelfde wapen.

Zij: Wie een ander wil treffen doet er goed aan zijn plan niet te onthullen. Anders wordt het bijtijds verijdeld. U hebt mij gewaar-schuwd. Ik pantser mij.

Hij: Integendeel, u hebt zojuist uw pantser wat losser geknoopt. Daar staat tegenover dat ik al even weerloos ben, aangezien ik van meet af aan met open vizier gestreden heb. En misschien hebt u mij al geraakt. Misschien ben ik ten dode opgeschreven, maar weet ik dat nog niet.

Zij: Laten wij daarop drinken.

Zij drinken.

Zij: Mag ik u een passage uit mijn dagboek voorlezen?

Hij: Niets is mij liever. Ik luister ademloos.

Zij opent haar cahier, bladert even en begint voor te lezen.

Vandaag mocht ik B. voor het eerst bezoeken. Hij is ondergebracht in de vleugel voor zware gevallen. Toen ik zijn cel betrad leek hij mij eerst niet op te merken, verdiept als hij was in zijn werk: hij zat gebogen over zijn laptop met een paar boeken naast zich, een glas water binnen handbereik. Zo slecht is de accommodatie daar blijkbaar niet. Je kunt in beginsel voortzetten waarin je buiten de muren goed bent geworden, binnen zekere grenzen althans, want ze controleren natuurlijk wel wat je doet en er zitten forse filters op internet.

Toen hij mijn aanwezigheid gewaarwerd, schrok hij kennelijk en sloot hij ijlings het document af waarmee hij bezig was. Het duurde even voor hij in de gaten had wie ik was, maar toen hij me herkend had leek hij blij me te zien. Ik vroeg hem wat hem bezighield, en hij bekende de tijd te doden met het schrijven van poëzie. Mij leek dat een weinig zinvolle voorbereiding op de dingen die stonden te gebeuren. Als je tijd nog zo beperkt is, doe je er misschien beter aan jezelf te bevrijden van de wereld, in plaats van te zwelgen in het onbereikbaar aanwezige.

18

Hij was het niet met mij eens. Juist wie op het punt staat alle banden te moeten verbreken is in de gelegenheid de waarde ervan te onderkennen, zo wierp hij mij tegen, slechts wie verlaten wordt beseft de diepte van zijn liefde. In dat geval, repliceerde ik, hebben die banden niets om het lijf, want wat pas waarneembaar wordt wanneer het verdwijnt, had er net zo goed niet kunnen zijn. Dat laatste klopt, zei hij, en juist daarom klopt het eerste niet.

Hij zegt dat hij van mijn brieven altijd alleen het handschrift heeft gelezen. Wat ik eventueel te vertellen had is niet tot hem doorgedrongen, het had ook geen zin meer er aandacht aan te besteden, maar in gedachten zou hij elke haal, elke punt en verschrijving kunnen reproduceren. Het is de stem van het schrift, niet de betekenis

die ertoe doet. Hij ademt met de letters mee. En hij ademt terug.

Ooglings trek ik je tittels je halen en jota's over
plaats komma's waar jij ze gedacht vul je tekens met zucht en luister
naar kraken van je bedplank aan de kade.

Spier die longen scheidt van lever en lagere
delen sleepnet van je visvangst wonderbaarlijk
schippersklavier voor je speelhand.

De eerste adem in de laatste uit.
Het laatste woord een echo van het eerste.
Een kus die luchtdruk regelt in het midden.
Een dansdeun in de golfslag van je schrift.

Spreadvlerkig hangen in kussens van wind
wie zo turen en bidden om leeftocht en aandacht en vinden
die niet en vergeten zich heffen uit zicht.

Een gaaf gesleten rumfles op skeletzand.

Toen heb ik gevraagd of hij met me wilde vrijen. Nee, dat wilde hij
niet, maar hij wilde me wel nog een keer zien. Ik heb mij uitge-
kleed, hij heeft gekeken, aandachtig, zo aandachtig heb ik nog
nooit iemand zien kijken, daarna heb ik me weer aangekleed en
ben ik vertrokken.

19

*Zij klapt het cahier weer dicht, drinkt haar glas leeg en staart voor
zich uit.*

Hij: Waarom hebt u mij dit voorgelezen?

Zij: Misschien om een cel te bouwen waarin u en ik een paar
uur kunnen vertoeven, een plek waar we de wereld kunnen buiten-
sluiten om hem beter te kunnen zien.

Misschien heb ik dit dagboek bijgehouden om u eruit te kun-
nen voorlezen, en verbrand ik het straks, nadat we afscheid hebben
genomen.